

INSTITUCIONÁLNÍ USPOŘÁDÁNÍ KRAJŮ, MĚST A OBCÍ

Mgr. Ladislav Mrklas, Ph.D.
Lokální a regionální politika

ZÁKLADNÍ FILOSOFICKÁ
VÝCHODISKA

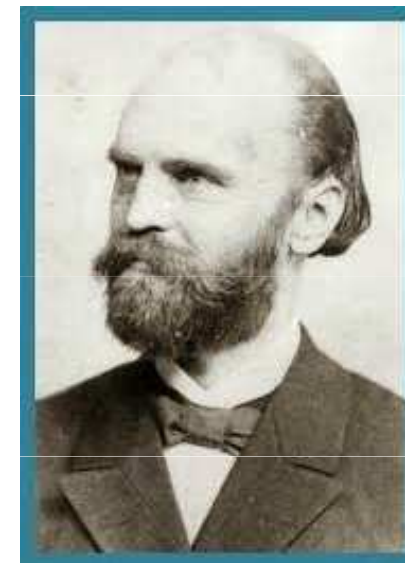
ZÁKLADNÍ POJMY

INSTITUCIONÁLNÍ NASTAVENÍ

FILOSOFICKÁ OTÁZKA NA ÚVOD: CO JSOU „OBCE“?

Ferdinand Tönnies rozlišil dichotomii pojetí:

- **Gemeinschaft (česky společenství)** - společenství formované měšťanskými a rolnickými postoji; klíčovými fenomény jsou altruismus, sousedství, pospolitost, kolektivismus
- a/versus**
- **Gesselschaft (česky společnost)** - protiklad ve smyslu individualismu, racionality, egoismu, soutěže, zisku

Stýkání a potýkání obou konceptů je přítomno v každém obecním i regionálním zřízení i v každé reálné lokální a obecní politice.

ZÁKLADNÍ POJMY

- **Veřejná správa** - správní činnost související s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu
- **Státní správa** - činnost státu prováděná buď přímo státními orgány nebo jinými orgány, na které stát výkon státní správy v určitém rozsahu přenesl (přenesená působnost, nařízení)
- **Samospráva** - způsob řízení určitého celku, kdy daný subjekt o alespoň některých svých záležitostech rozhoduje sám autonomním způsobem, tedy „spravuje se sám“ (samostatná působnost, obecně závazné vyhlášky)
 - *Územní samospráva* – kraje, obce – zejména zastupitelstva
 - *Zájmová samospráva* – profesní komory, školská samospráva, akademická samospráva
 - *Věcná samospráva* – svazky obcí, rady regionální soudržnosti

ÚSTAVNĚ PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ SAMOSPRÁVY

- Vertikální dělba moci
- Ústava ČR:
 - „zaručuje se samospráva územních samosprávných celků“ (čl. 8),
 - čl. 9 nepřípustnost změny podstatných náležitostí demokr. pr. státu
 - Klíčová je hlava sedmá
 - Územní samospráva - obce, kraje, případně i jiné celky (výklad některých autorů)
 - územní společenství: územní základ, osobní základ, samosprávný základ
 - Zastupitelstvo a samostatná správa
 - ÚSC jako veřejnoprávní korporace, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu
 - Princip subsidiarity

ÚSTAVNĚ PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ SAMOSPRÁVY

- **Ústava ČR (pokr.):**
 - Oprávnění vydávat právní předpisy - samostatná/přenesená působnost: obecně závazné vyhlášky/nařízení
 - Ústavní garance samosprávy - Ústavní soud a možnost orgánů územní samosprávy (konkrétně zastupitelstev) podat ústavní stížnost proti nezákonnému zásahu státu (tzv. komunální stížnost)
 - Významná jsou i další ústavní ustanovení, která obecně regulují realizaci veřejné moci a ukládání povinností FO a PO, včetně závazků plynoucích pro celou ČR z mezinárodních smluv - sem patří např. většinové hlasování a ochrana menšin, povinnosti toliko, plynou-li ze zákona...
- **Listina ZPS**

KLÍČOVÉ ZÁKONY PRO KRAJSKOU / OBEČNÍ SAMOSPRÁVU

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů

PRAHA

- hlavní město ČR
- specifické postavení obce i kraje zároveň
- netýká se jí zákon o obcích (č. 128/2000 Sb.) a zákon o krajích (č. 129/2000 Sb.), nýbrž zvláštní zákon o hlavním městě Praze (č. 131/2000 Sb.), který se zmiňuje o jejím statutu, ale mezi statutární města ji nepočítá.
- pro své území vydává vlastní právní předpisy, vyhlášky i nařízení, které publikuje ve Sbírce právních předpisů hlavního města Prahy.
- dělí se do 57 samosprávných městských částí
- sídlí zde i správní instituce Středočeského kraje

ZASTUPITELSTVA A RADY KRAJŮ 2024

Kraj	Počet obyvatel kraje	Počet členů zastupitelstva	Počet členů rady
Hlavní město Praha	1 357 326	65	11
Středočeský kraj	1 439 391	65	11
Jihočeský kraj	652 303	55	11
Plzeňský kraj	605 388	55	11
Karlovarský kraj	293 595	45	9
Ústecký kraj	812 337	55	11
Liberecký kraj	449 177	45	9
Královéhradecký kraj	555 267	45	9
Pardubický kraj	528 761	45	9
Kraj Vysočina	514 777	45	9
Jihomoravský kraj	1 217 200	65	11
Olomoucký kraj	631 802	55	11
Zlínský kraj	580 531	45	9
Moravskoslezský kraj	1 189 674	65	11

POČTY ČLENŮ ZASTUPITELSTEV OBCÍ A KRAJŮ

- Určuje zastupitelstvo nejpozději 85 dní před termínem voleb

počet obyvatel	počet členů
do 500	5 až 15
nad 500 do 3 000	7 až 15
nad 3 000 do 10 000	11 až 25
nad 10 000 do 50 000	15 až 35
nad 50 000 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

- Rada se zřizuje při min. 15členném zastupitelstvu
- Zastupitelstvo může obec dělit do volebních obvodů: v obcích do 3.000 v každém volebním obvodě min. 5 zastupitelů, v obcích 10.001-50.000 min. 7 zastupitelů, v obcích nad 50.000 nejméně 9 zastupitelů; počet mandátů je stanoven pevně

ZASTUPITELSTVA, RADY, VÝBORY A KOMISE

- **Zastupitelstva**

- usnášeníschopnost zastupitelstev – absolutní většina
- absolutně většinové rozhodování o všech věcech v zastupitelstvech i radách
- nové volby - jestliže se počet členů zastupitelstva obce sníží o více než 1/2 a nejsou-li náhradníci

- **Rada**

- kolektivní orgán x její členové jsou však odpovědní individuálně – zřizuje se od 15 členů zastupitelstva, o zřízení rozhoduje zastupitelstvo (před volbami i po volbách)

- **Výbory zastupitelstva**

- povinné v obcích: kontrolní a finanční + pro národnostní menšiny (povinný v obcích, kde se hlásí min. 10 % k národnostní menšině)
- povinné v krajích: finanční, kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost + pro národnostní menšiny (min. 10 % národ. menšina)

- **Komise rady**

PŘÍMÁ DEMOKRACIE NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ

- **Referenda a lidové iniciativy v krajích**

- Referenda shora – usnesení zastupitelstva
- Referenda zdola – přípravný výbor podpořený min. 6 % oprávněných voličů (lidová iniciativa) a rozhodnutí zastupitelstva
- Platnost – účast min. 35 % oprávněných osob, závaznost – nadpoloviční většina zúčastněných a min. 25 % oprávněných

- **Referenda a lidové iniciativy v obcích**

- Referenda shora – usnesení zastupitelstva
- Referenda zdola – přípravný výbor, lidová iniciativa a rozhodnutí zastupitelstva
- Platnost – účast min. 35 % oprávněných osob, závaznost – nadpoloviční většina zúčastněných a min. 25 % oprávněných

do 3.000 - min. 30 %
do 20.000 - min. 20 %
do 200.000 - min 10 %
nad 200.000 - min 6 %

- *Na úrovni obcí dnes i minireferenda prostřednictvím mobilů*
- *Participativní rozpočty obcí*

VOLBA HEJTMANŮ, PRIMÁTORŮ, STAROSTŮ

- Nepřímá volba prostřednictvím příslušného zastupitelstva a z řad jeho členů (absolutní většina; tajně nebo veřejně)
- Otázka tradice
- Otázka personalizace volby (pozitivní/negativní)
- Otázka politické odpovědnosti
- Problematika koaličního chování
- Diskuse o zavedení přímé volby - odborná veřejnost, politici a politické strany a zájmové organizace měst, obcí a krajů, laická veřejnost...
- Diskuse o přímé volbě starostů souvisí i s diskusí o volebním systému (různé velikosti aj.)

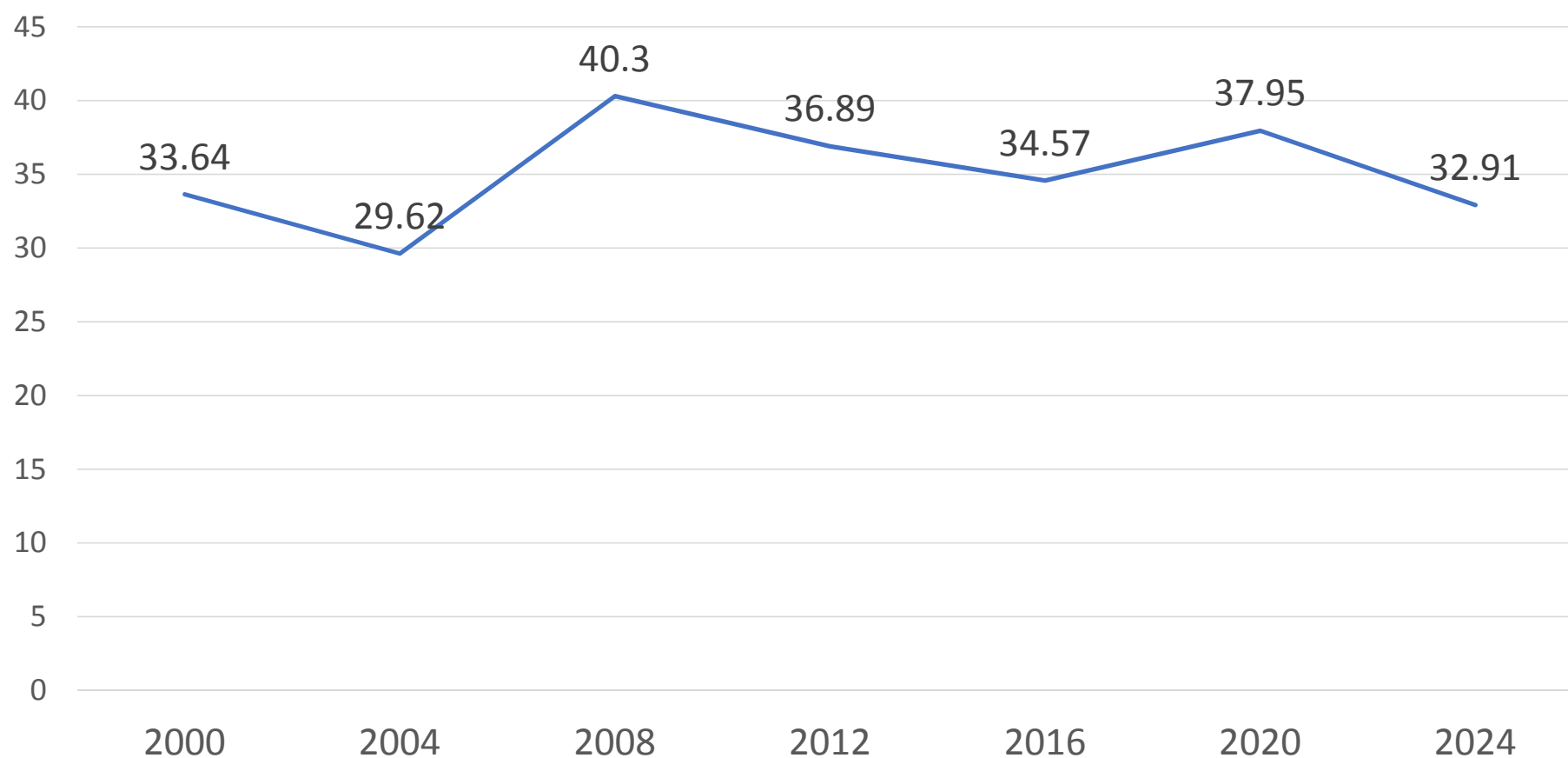
KRAJSKÁ POLITIKA V ČESKU

2000-2025

VOLEBNÍ SYSTÉM DO ZASTUPITELSTEV KRAJŮ

- Systém poměrného zastoupení listinného typu s vázanou, nikoli však zcela přísně, listinou
- Volební obvody odpovídají území každého kraje – jde tedy o velké volební obvody, kde se volí 45-65 zastupitelů
- Kandidovat mohou politické strany a politická hnutí nebo jejich koalice
- Do skrutinia postupují pouze strany, které v rámci kraje překonaly uzavírací klauzuli, jež činí 5 %
- Rozdělování mandátů probíhá v jediném skrutiniu pomocí tzv. modifikované D'Hondtovy formule (metoda volební dělitele)
- jednotliví kandidáti získávají mandáty podle pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině – ke změně může dojít na základě preferenčních hlasů, když některý kandidát získá více než 5 % preferenčních hlasů
- Z hlediska svého efektu jde o výrazně proporční volební systém, kde disproporční faktor představuje jenom uzavírací klauzule vyřazující ze skrutinia strany, které jí nedosáhly

KRAJSKÉ VOLBY - VOLEBNÍ ÚČAST 2000-2024

Získané mandáty podle vybraných navrhuujících stran

	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2024
KDU-ČSL	72	84	56	61	61	53	49
Zelení	0	2	0	9	5	6	-
ČSSD	111	105	280	205	125	37	13
ODA	17	0	-	-	-	-	-
KSČM	161	157	114	182	86	13	32
ODS	185	291	180	102	76	99	106
US	66	6	0	-	-	-	-
SNK ED	16	13	6	7	6	5	-
STAN	-	1	7	25	38	69	73
Piráti	-	-	-	0	5	99	3
TOP 09	-	-	-	19	19	19	16
ANO 2011	-	-	-	-	176	178	292
SLK	-	-	-	13	18	22	20
SPD	-	-	-	-	18	35	32
Ostatní	47	16	32	52	42	40	49

VOLBY DO ZASTUPITELSTEV KRAJŮ 2. 10. a 3. 10. 2020

Změna volební účasti ve správních obvodech ORP

oproti volbám do zastupitelstev krajů v roce 2016

Územně správní hranice

— hranice kraje

— hranice SO ORP

□ tyto volby se
v hl. m. Praze nekonají

SO ORP S NEJVYŠŠÍM NÁRŮSTEM VOLEBNÍ ÚČASTI		
Pořadí	Název SO ORP	Změna volební účasti (p. b.)
1	Lysá nad Labem	11,23
2	Černošice	9,85
3	Brandýs n. Labem-Stará Boleslav	9,03

SO ORP S NEJVYŠŠÍM POKLESEM VOLEBNÍ ÚČASTI		
Pořadí	Název SO ORP	Změna volební účasti (p. b.)
1	Bučovice	-2,09
2	Krnov	-1,89
3	Třinec	-1,86

Změna volební účasti (p. b.)

-2,0 0,0 2,0 4,0

pozn.: do kartogramu nejsou zahrnuty
výsledky zvláštních způsobů hlasování

0 25 50 100 150 200 km

Zdroj: ČSÚ (www.volby.cz)
© ČSÚ, Praha 2020

CEVRO
UNIVERZITA

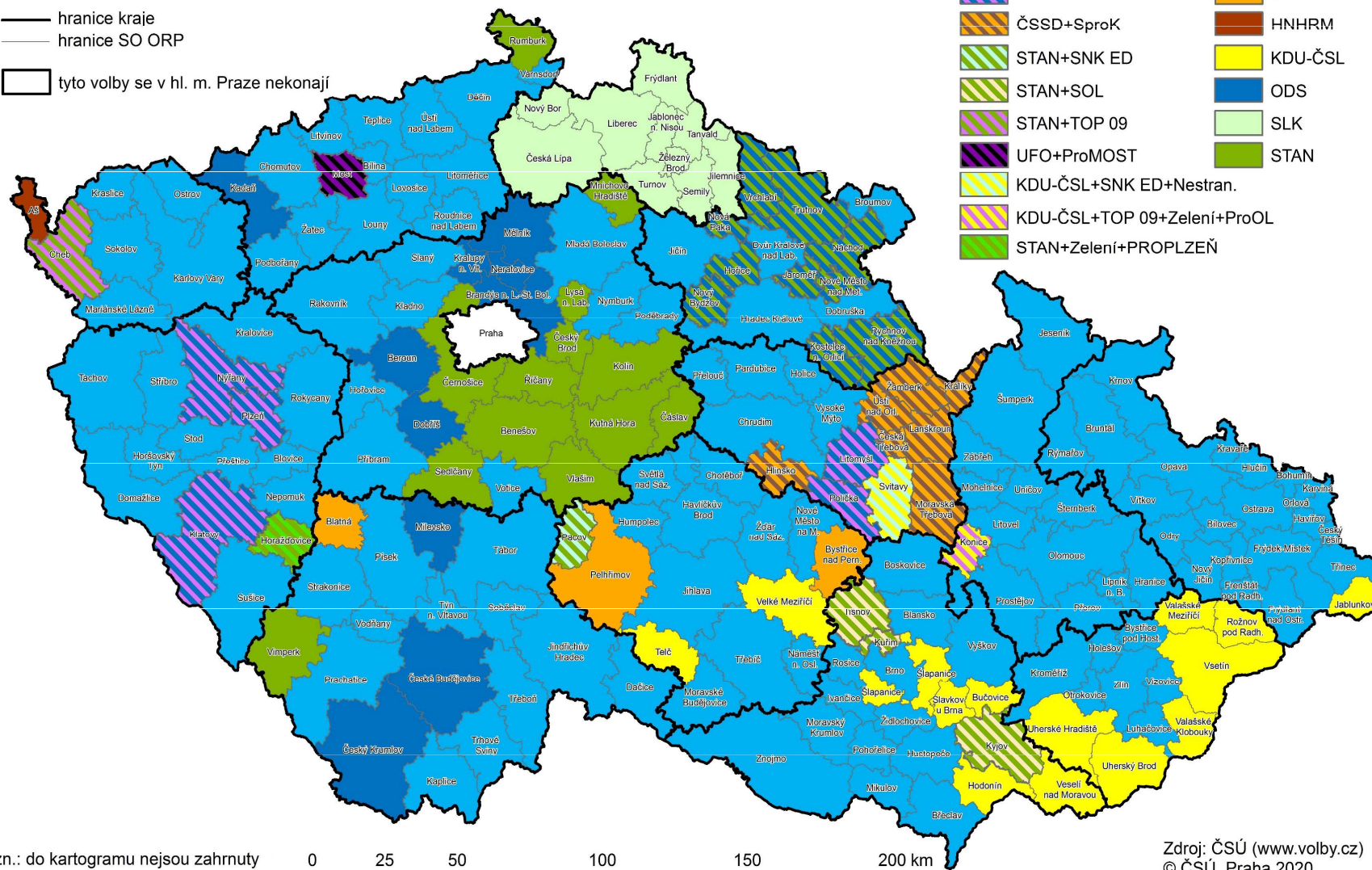
VOLBY DO ZASTUPITELSTEV KRAJŮ 2. 10. a 3. 10. 2020

Vítězné strany ve správních obvodech ORP

Územně správní hranice

— hranice kraje
— hranice SO ORP

tyto volby se v hl. m. Praze nekonají

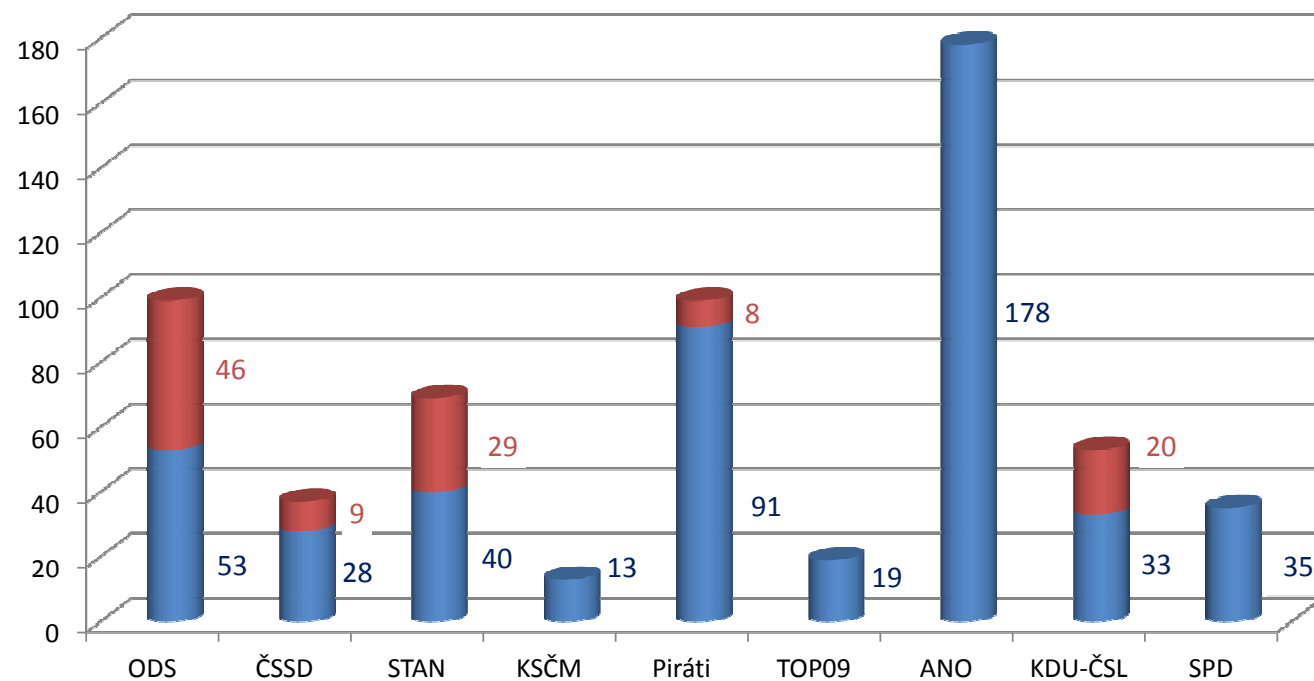
pozn.: do kartogramu nejsou zahrnuty
výsledky zvláštních způsobů hlasování

0 25 50 100 150 200 km

Zdroj: ČSÚ (www.volby.cz)
© ČSÚ, Praha 2020

**CEVRO
UNIVERZITA**

2020 - MANDÁTY V ZASTUPITELSTVECH CELKEM

ODS	99	2.-3.
ČSSD	37	6.
STAN	69	4.
KSČM	13	9.
Piráti	99	2.-3.
TOP09	19	8.
ANO	178	1.
KDU-ČSL	53	5.
SPD	35	7.

■ samostatně ■ v koalici

SLOŽENÍ KRAJSKÝCH KOALIC 2000-2012

Kraj	2000	2004	2008
Středočeský	4K + ODS	SNK-ED + KStČ + ODS	ČSSD (podpora KSČM)
Jihočeský	ČSSD+SNK+4K+ODS	SNK +KDU-ČSL+ ODS	ČSSD + ODS
Plzeňský	Nez + 4K + ODS	KDU-ČSL + ODS	ČSSD (podpora KSČM)
Karlovarský	ČSSD+ODS+Mutinský	ČSSD + ODS	KSČM + ČSSD + Doktoři
Ústecký	ČSSD + ODS	ČSSD + ODS	ČSSD + ODS
Liberecký	ČSSD + 4K + ODS	ČSSD + ODS	ČSSD+odp. (podp. KSČM)
Královéhradecký	4K + ODS	SNK + ODS	ČSSD+SNK-ED+KDU-ČSL
Pardubický	4K + ODS	KPK + ODS	ČSSD + KPK
Vysočina	ČSSD+SNK+4K+ODS	SNK +KDU-ČSL+ ODS	ČSSD (podpora KSČM)
Jihomoravský	4K + ODS	KDU-ČSL + ODS	ČSSD + ODS
Olomoucký	Nez + 4K + ODS	KDU-ČSL + ODS	ČSSD+KDU-ČSL+ODS
Zlínský	ZHN + 4K + ODS	ČSSD+KDU-ČSL+ODS	ČSSD+KDU-ČSL+ODS
Moravskoslezský	SNK + 4K + ODS	KDU-ČSL + ODS	KSČM + ČSSD

SLOŽENÍ KRAJSKÝCH KOALIC 2012-2024

Kraj	2012	2016	2020
Středočeský	ČSSD + KSČM	ANO+STAN+ODS+přeběhl.	STAN+ODS+Piráti+TOP09/Hlas/Zel
Jihočeský	ČSSD + KSČM	ČSSD + ANO + J2012	ODS+KDU-ČSL+TOP09+ČSSD+Jihočeši
Plzeňský	ČSSD + KSČM	ČSSD+KPK+SP+ODS	ODS+TOP09+STAN+Piráti
Karlovarský	ČSSD+HNHRM+ODS+TOP09	ANO+HNHRM+ODS+ČPS+SPO	STAN+Piráti+ODS/KDU-ČSL+HNHRM+VOK/KVC+SNK1
Ústecký	ČSSD + KSČM	KSČM + ČSSD + SPD/SPO	ANO+ODS+JsmePRO/LES//SNK-ED/Zel/TOP09
Liberecký	SLK + ZpLK	SLK + ANO + ČSSD + ODS	SLK + ODS + Piráti
Královéhradecký	ČSSD + KSČM	ČSSD+KKHK+SVČ+ODS+TOP09	ODS+STAN+VČ+Piráti+KDU-ČSL/VPM/Nestr
Pardubický	ČSSD + KPK + SPOZ	ČSSD + KPK + STAN + ODS	ČSSD+Sprok+ODS+TOP09+KDU-ČSL/SNK/Nestr+STAN
Vysočina	ČSSD (podp. KSČM)	ČSSD+ANO+SpV+ODS	ODS+Piráti+STAN/SNK-ED+KDU-ČSL+ČSSD
Jihomoravský	ČSSD + KDU-ČSL	ČSSD + ANO + SJM +TOP09	KDU-ČSL+Piráti+ ODS/Svob/SOM+STAN/SOL
Olomoucký	ČSSD + KSČM	ČSSD + ANO + ODS	STAN/Piráti+KDU-ČSL/Zel/TOP09/ProOL+ODS
Zlínský	ČSSD+KSČM+SPOZ	KDUČSL+STAN+ANO+ODS	ANO+Piráti+ODS+ČSSD
Moravskoslezský	ČSSD + KSČM	ČSSD + ANO + ODS	ANO+TOP09/ODS+KDU-ČSL+ČSSD

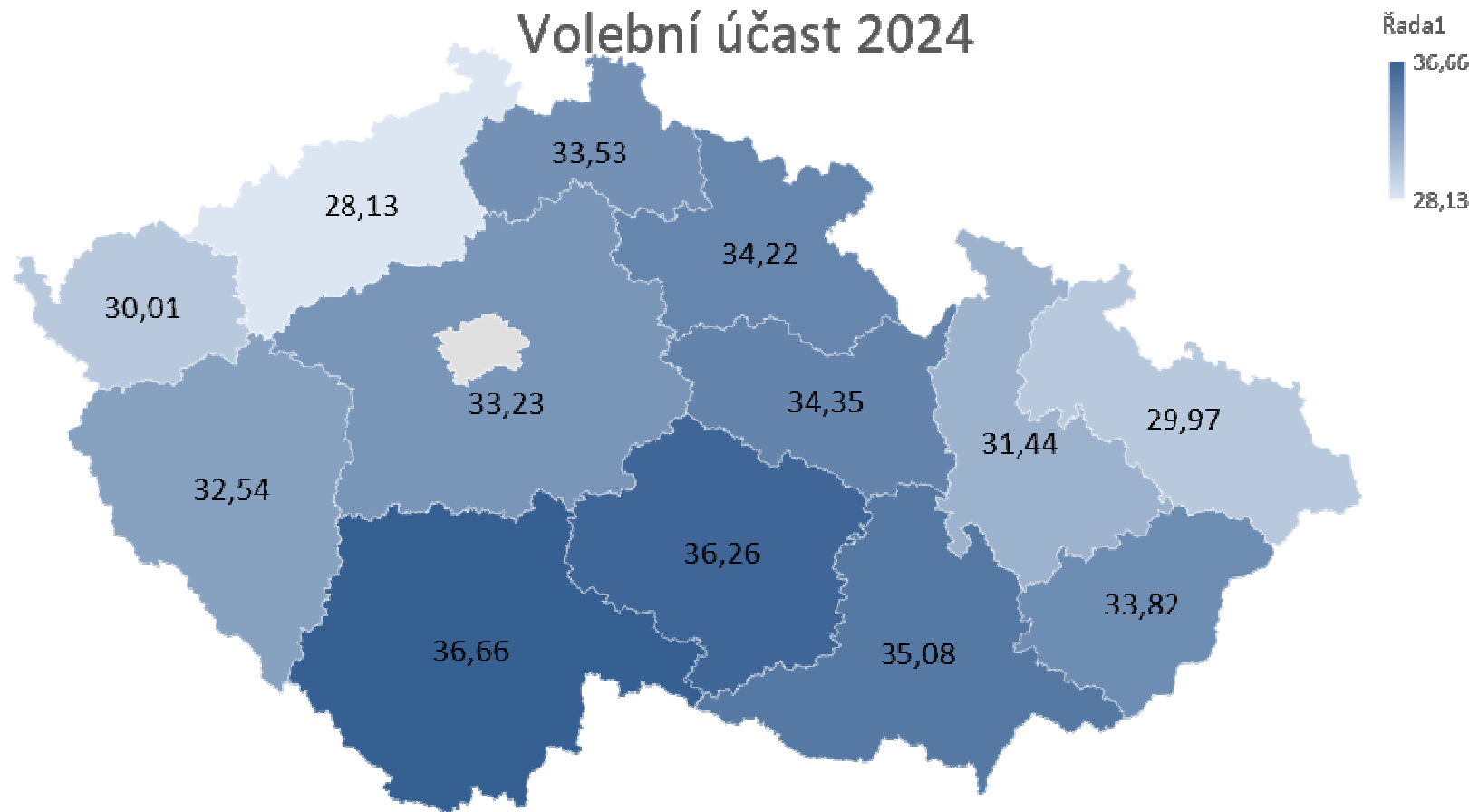
ROZPADLÉ KRAJSKÉ KOALICE (2000-24)

Období	2008-2012	2012-2016	2016-2020		2020-2024
Kraj	Jihomoravský	Liberecký kraj	Jihočeský kraj	Středočeský kraj	Plzeňský kraj
Rozpadlá koalice	ČSSD + ODS	SLK + ZpLK	ČSSD + ANO + J2012	ANO+STAN+ODS+přeběhlíci	ODS+TOP09+STAN+Piráti
Nová koalice	ČSSD + KDU-ČSL	SLK + ZpLK + ČSSD	ČSSD + ProJČ+JČ+KDU-ČSL	ANO+KSČM+ČSSD	ANO+STAN+Piráti

HEJTMANI 2000-2024

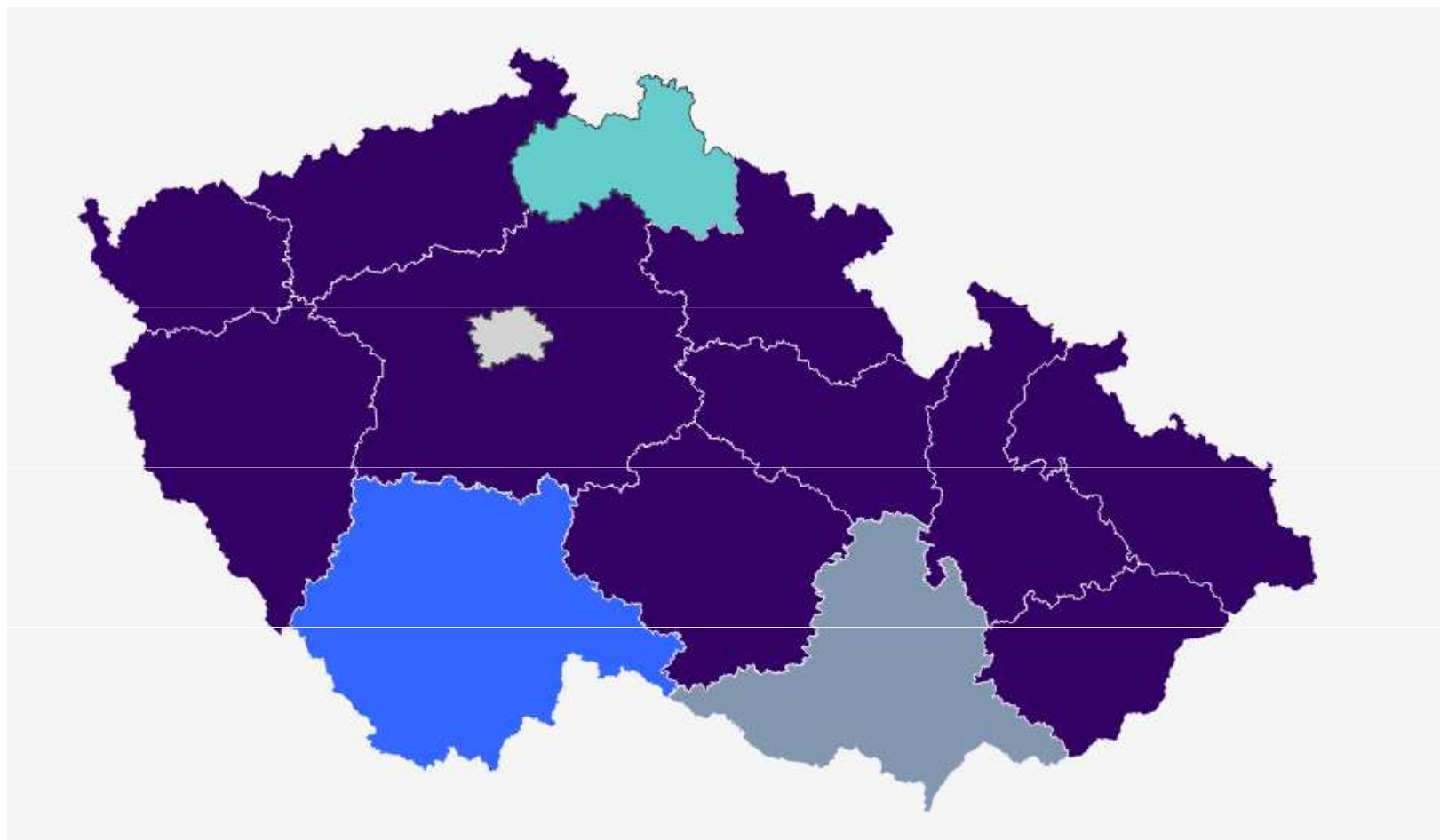
Kraj	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2024
Středočeský	Petr Bendl	Petr Bendl	David Rath/Zuzana Moravčíková	Josef Řihák/Miloš Patera	Jaroslava Jermanová	Petra Pecková	Petra Pecková
Jihočeský	Jan Zahradník	Jan Zahradník	Jiří Zimola	Jiří Zimola	Jiří Zimola/Ivana Stráská	Martin Kuba	Martin Kuba
Plzeňský	Petr Zimmermann	Petr Zimmermann	Milada Emmerová/Milan Chovanec	Milan Chovanec/Václav Šlajs	Josef Bernard	Ilona Mauritzová Rudolf Špoták	Kamal Farhan
Karlovarský	Josef Pavel	Josef Pavel	Josef Novotný	Josef Novotný/ Martin Havel	Jana Vildumetzová	Petr Kulháněk	Jana Mračková Vildumetzová
Ústecký	Jiří Šulc	Jiří Šulc	Jana Vaňhová	Oldřich Bubeníček	Oldřich Bubeníček	Jan Schiller	Richard Brabec
Liberecký	Pavel Pavlík	Petr Skokan	Stanislav Eichler	Martin Půta	Martin Půta	Martin Půta	Martin Půta
Královéhrad.	Pavel Bradík	Pavel Bradík	Lubomír Franc	Lubomír Franc	Jiří Štěpán	Martin Červíček	Petr Koleta
Pardubický	Roman Línek	Michal Rabas/Ivo Toman	Radko Martínek	Martin Netolický	Martin Netolický	Martin Netolický	Martin Netolický
Vysočina	František Dohnal	Miloš Vystrčil	Jiří Běhounek	Jiří Běhounek	Jiří Běhounek	Vítězslav Schrek	Martin Kukla
Jihomoravský	Stanislav Juránek	Stanislav Juránek	Michal Hašek	Michal Hašek	Bohumil Šimek	Jan Grolich	Jan Grolich
Olomoucký	Jan Březina	Ivan Kosatík	Martin Tesařík	Jiří Rozbořil	Oto Košta/Ladislav Okleštěk	Josef Suchánek	Ladislav Okleštěk
Zlínský	František Slavík	Libor Lukáš	Stanislav Mišák	Stanislav Mišák	Jiří Čunek	Radim Holíš	Radim Holíš
Moravskosl.	Evžen Tošenovský	Evžen Tošenovský	Jaroslav Palas	Miroslav Novák	Ivo Vondrák	Ivo Vondrák/Josef Bělíca	Josef Bělíca

Volební účast 2024

Použita technologie Bing.
© Microsoft, OpenStreetMap

VÍTĚZOVÉ NA ÚROVNI KRAJŮ

KRAJSKÉ KOALICE 2024

Kraj	Hejtman	Koalice	Většina
Středočeský	Petra Pecková (STAN)	STAN - Spolu	33/65
Jihočeský	Martin Kuba (ODS)	ODS	34/55
Plzeňský	Kamal Farhan (ANO)	ANO – STAN – Pro náš kraj	36/55
Karlovarský	Jana Mračková Vildumetzová (ANO)	ANO	28/45
Ústecký	Richard Brabec (ANO)	ANO – ODS – Lepší sever	37/55
Liberecký	Martin Půta (SLK)	SLK – Spolu	25/45
Královéhradecký	Petr Koleta (ANO)	ANO – HLAS samospráv – SPD/Triko/PRO/S	24/55
Pardubický	Martin Netolický (3PK/SocDem)	3PK – ANO – KPK – ODS	37/45
Vysočina	Martin Kukla (ANO)	ANO – SocDem (- SPD/Triko/PRO)	23/45
Jihomoravský	Jan Grolich (Spolu/KDU-ČSL)	Spolu – STAN	35/65
Olomoucký	Ladislav Okleštěk (ANO)	ANO – SPD/Triko/PRO/S	31/55
Moravskoslezský	Josef Bělíca (ANO)	ANO – SPD/Triko/PRO	39/65
Zlínský	Radim Holíš (ANO)	ANO – STAN	25/45

HEJTMANI „NEVÍTĚZOVÉ“ (ČERVENĚ) 2000-2025

Kraj	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2024
Středočeský	Petr Bendl	Petr Bendl	David Rath/Zuzana Moravčíková	Josef Řihák/Miloš Patera	Jaroslava Jermanová	Petra Pecková	Petra Pecková
Jihočeský	Jan Zahradník	Jan Zahradník	Jiří Zimola	Jiří Zimola	Jiří Zimola/Ivana Stráská	Martin Kuba	Martin Kuba
Plzeňský	Petr Zimmermann	Petr Zimmermann	Milada Emmerová/Milan Chovanec	Milan Chovanec/Václav Šlajs	Josef Bernard	Ilona Mauritzová Rudolf Špoták	Kamal Farhan
Karlovarský	Josef Pavel	Josef Pavel	Josef Novotný	Josef Novotný/ Martin Havel	Jana Vildumetzová	Petr Kulháněk	Jana Mračková Vildumetzová
Ústecký	Jiří Šulc	Jiří Šulc	Jana Vaňhová	Oldřich Bubeníček	Oldřich Bubeníček	Jan Schiller	Richard Brabec
Liberecký	Pavel Pavlík	Petr Skokan	Stanislav Eichler	Martin Půta	Martin Půta	Martin Půta	Martin Půta
Královéhrad.	Pavel Bradík	Pavel Bradík	Lubomír Franc	Lubomír Franc	Jiří Štěpán	Martin Červíček	Petr Koleta
Pardubický	Roman Línek	Michal Rabas/Ivo Toman	Radko Martínek	Martin Netolický	Martin Netolický	Martin Netolický	Martin Netolický
Vysočina	František Dohnal	Miloš Vystrčil	Jiří Běhounek	Jiří Běhounek	Jiří Běhounek	Vítězslav Schrek	Martin Kukla
Jihomoravský	Stanislav Juránek	Stanislav Juránek	Michal Hašek	Michal Hašek	Bohumil Šimek	Jan Grolich	Jan Grolich
Olomoucký	Jan Březina	Ivan Kosatík	Martin Tesařík	Jiří Rozbořil	Oto Košta/Ladislav Okleštěk	Josef Suchánek	Ladislav Okleštěk
Zlínský	František Slavík	Libor Lukáš	Stanislav Mišák	Stanislav Mišák	Jiří Čunek	Radim Holíš	Radim Holíš
Moravskosl.	Evžen Tošenovský	Evžen Tošenovský	Jaroslav Palas	Miroslav Novák	Ivo Vondrák	Ivo Vondrák/Josef Bělíca	Josef Bělíca

KOMUNÁLNÍ POLITIKA V ČESKU

1990-2025

SÍDELNÍ STRUKTURA (2022)

Kraj	Počet ORP	Počet obcí	Počet katastrů	Počet obyvatel	
				celkem	průměr na obec
Hlavní město Praha	x	1	112	1 275 406	1 275 406
Středočeský kraj	26	1 144	2 075	1 386 824	1 212
Jihočeský kraj	17	624	1 626	637 047	1 021
Plzeňský kraj	15	501	1 396	578 707	1 155
Karlovarský kraj	7	134	566	283 210	2 114
Ústecký kraj	16	354	1 060	798 898	2 257
Liberecký kraj	10	215	508	437 570	2 035
Královéhradecký kraj	15	448	961	542 583	1 211
Pardubický kraj	15	451	790	514 518	1 141
Kraj Vysočina	15	704	1 263	504 025	716
Jihomoravský kraj	21	673	892	1 184 568	1 760
Olomoucký kraj	13	402	769	622 930	1 550
Zlínský kraj	13	307	443	572 432	1 865
Moravskoslezský kraj	22	300	616	1 177 989	3 927
Česká republika	205	6 258	13 077	10 516 707	1 681

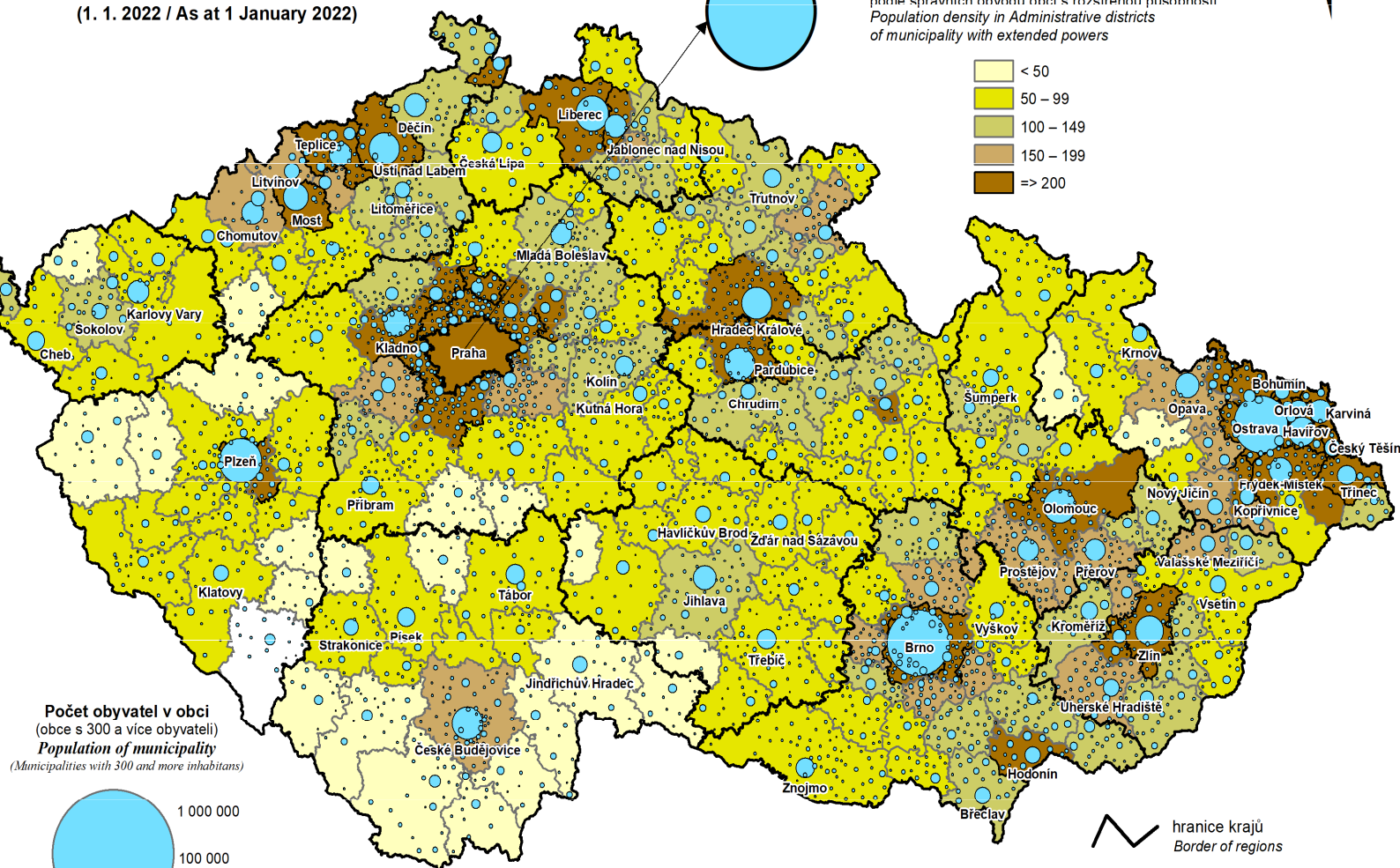
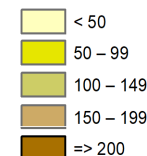
Osídlení v Česku

Settlement in Czechia

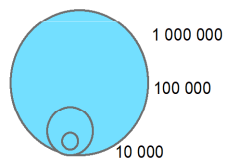
(1. 1. 2022 / As at 1 January 2022)

Hustota obyvatelstva (osoby/km²)
podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností
Population density in Administrative districts
of municipality with extended powers

Počet obyvatel v obci
(obce s 300 a více obyvateli)
Population of municipality
(Municipalities with 300 and more inhabitants)

Názvy jsou uvedeny pouze u měst s 20 000 a více obyvateli
Only towns and cities with 20 000 and more inhabitants are labeled

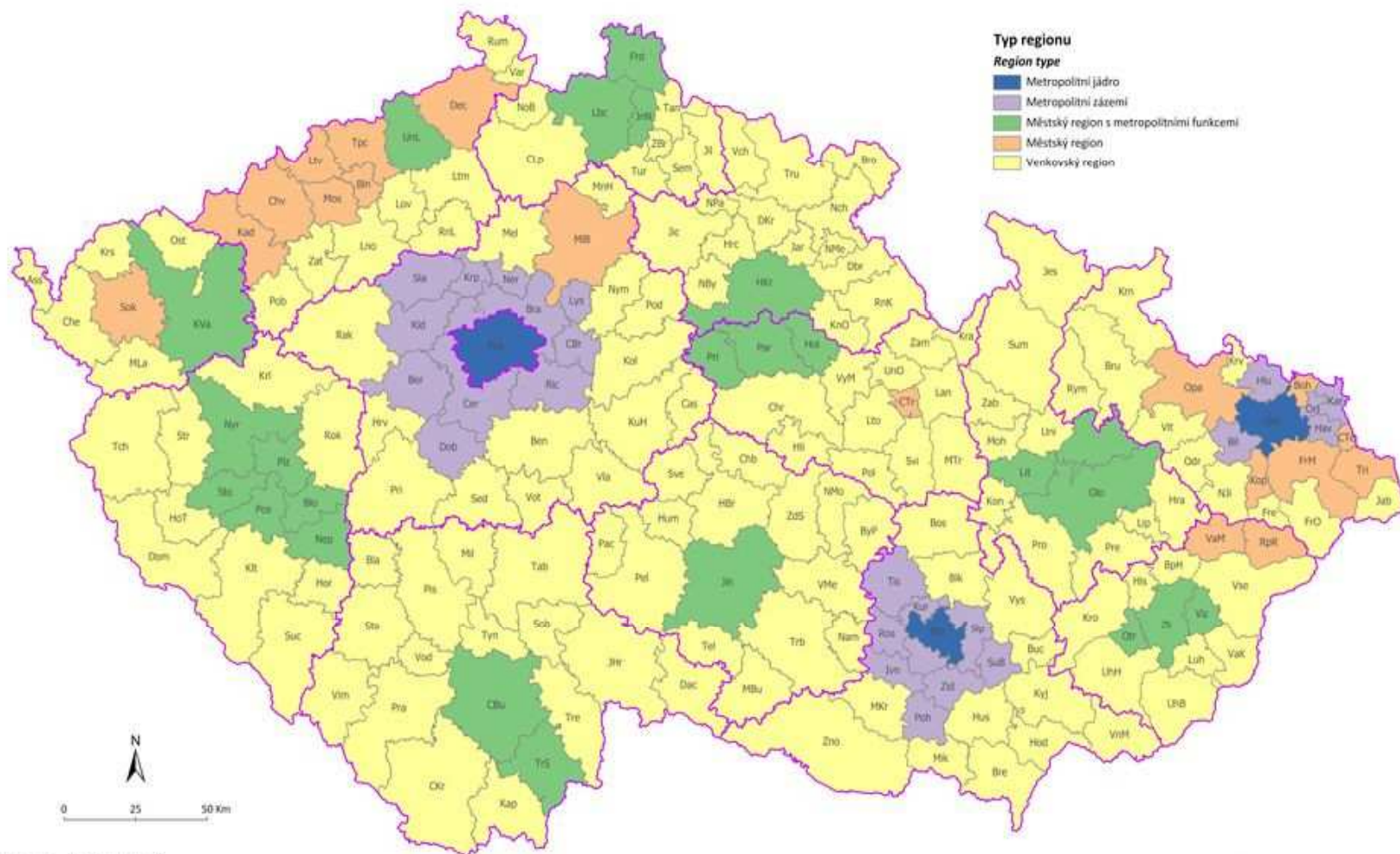
hranice krajů
Border of regions

1.1 TYPOLOGIE ÚZEMÍ ČESKA

NA ÚROVNI SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBČÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

TYPOLOGY OF CZECH REGIONS AT THE LEVEL OF ADMINISTRATIVE DISTRICTS
OF MUNICIPALITIES WITH EXTENDED POWERS

Program Éta T A
Budoucnost venkova v České republice?
Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie
Číslo projektu: T1.01000110 Č R

Autoři mapy: RNDr. Jan Ženka, PhD.

Kartografické
zpracování: Mgr. Luděk Křížka

Podkladová data: Ostravská univerzita, 2018

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
Přírodovědná fakulta

Kraje
Obce s rozšířenou působností

CEVRO
UNIVERZITA

ČLENĚNÍ OBCÍ PODLE ROZSAHU VÝKONU STÁTNÍ SPRÁVY

- obecní úřad obce s rozšířenou působností (205 obcí)
- obec s pověřeným obecním úřadem (393 obcí)
- obec se základním rozsahem přenesené působnosti (6 258 obcí)

KATEGORIZACE OBCÍ

- **Města**

- do r. 2006 se mohla stát městem taková obec, která měla alespoň 3.000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanovil předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády
- v současné době není dolní hranice počtu obyvatel stanovena.

- **Statutární město**

- územně členěné a má své vnitřní poměry ve věcech správy města upraveny statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce – může se členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy.
- Města Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav

- **Městys (městečko)**

- historický typ obce stojící mezi městem a vesnicí
- od roku se 2006 tento statut opět navrácí
- obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády

MODELY USPOŘÁDÁNÍ OBECNÍCH (PŘÍP. I REGIONÁLNÍCH) ORGÁNŮ

- **Monistický**

- Jediný obecní orgán primárně příslušný k výkonu veškeré působnosti obce (regionu) - volený kolektivní charakter - zastupitelstvo, rada, výbor
- Koncentrace moci usnášecí a výkonné
- Všechny ostatní orgány odvozují legitimitu a oprávnění od tohoto orgánu, jsou mu odpovědný a podřízeny

- **Dualistický**

- Existují dva orgány, mezi něž je rozdělena veřejná moc
- Typy dualistického modelu:
 1. **Monokratický** - zastupitelský sbor a starosta, který není členem zastupitelstva, oba mají vlastní kompetence, jež se nepřekrývají; volba starosty a délka funkčního období
 2. **Kolegiální** - oba orgány jsou kolektivní, mají vlastní kompetence, starosta je primus inter pares

ČESKÝ MODEL USPOŘÁDÁNÍ OBECNÍCH (I KRAJSKÝCH) ORGÁNŮ A JEHO ZAŘAZENÍ

Není jednoduché určit, protože jde o model veskrze smíšený

- **prvky monokratického systému:**

- jedinečnost legitimacy zastupitelstva, jeho kompetencí, včetně kreačních pravomocí (s drobnou výjimkou komisí rady),
- podmínky pro volbu do rady, její funkční období, možnost odvolání a nahrazení novou ... převažující

- **prvky dualistického kolegiálního typu:**

- jasně definované pravomoci rady nebo starosty, do nichž zastupitelstvo nemůže přímo zasahovat

DALŠÍ POZNÁMKY K ČESKÉMU MODELU

- **variance na „parlamentní model“ - exekutiva odpovědná legislativě**
 - hejtman/primátor/starosta a případně členové rady jsou odpovědní zastupitelstvu - avšak každý individuálně, neboť tak je volen i odvoláván
- **legislativa má zpravidla převahu**
- **starosta/primátor/hejtman - v radě postavení „primus inter pares“**
- **převažující reprezentativní charakter demokracie**

VOLEBNÍ SYSTÉM DO OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV

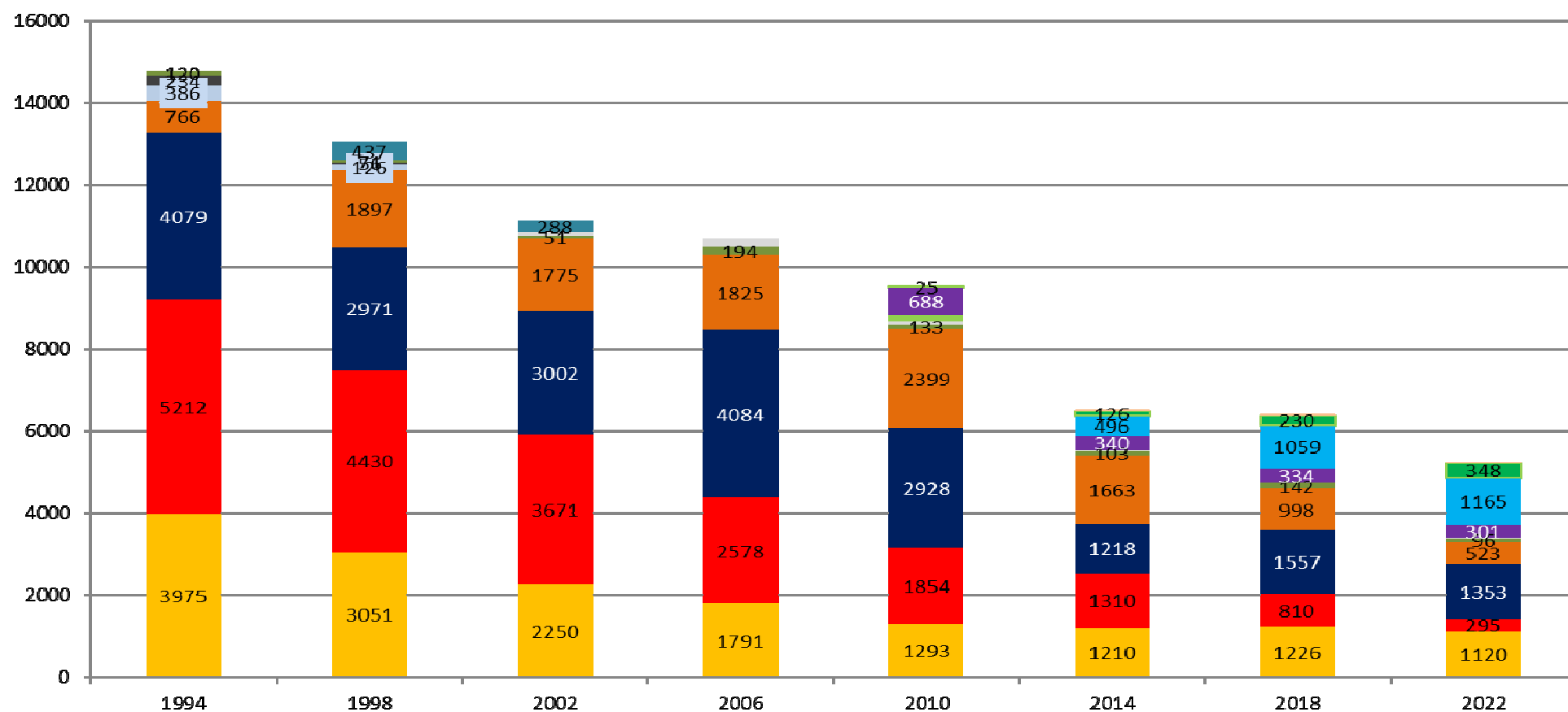
- systém poměrného zastoupení listinného typu s polovázanou listinou
- volební obvody odpovídají území obce či města, ty je však mohou rozdělit do více obvodů - velikost je tedy velmi různá
- kandidovat mohou politické strany a politická hnutí nebo jejich koalice, případně nezávislí kandidáti
- odlišná je struktura hlasu - pro kandidáty, nikoli pro strany (tři formy hlasování)
- do skrutinia postupují pouze „volební strany“, které překonaly uzavírací klauzuli, jež činí 5% (na úrovni volebního obvodu)
- rozdělování mandátů probíhá v jediném skrutiniu pomocí tzv. D'Hondtovy formule (metoda volebního dělitele)
- jednotliví kandidáti získávají mandáty podle pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině – ke změně může dojít na základě složitého výpočtu, do kterého vstupují individuální hlasy
- z hlediska svého efektu jde o výrazně proporční volební systém s velmi malou personalizací volby

SROVNÁNÍ SÍLY STRAN V LETECH 2010-2022

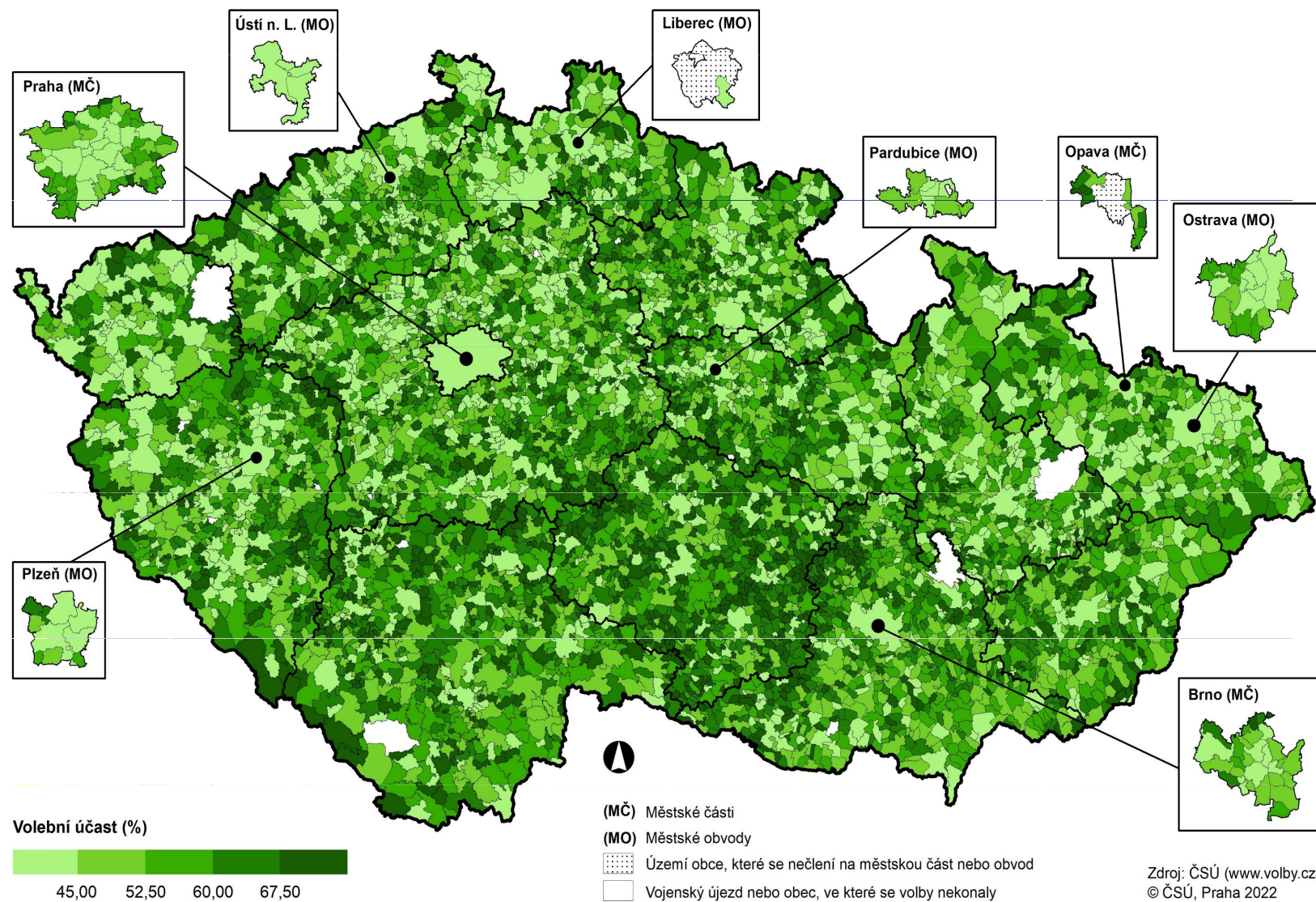
	Podíl hlasů				Počet zastupitelů				Podíl mandátů			
	2010	2014	2018	2022	2010	2014	2018	2022	2010	2014	2018	2022
ODS	18,8	9,3	13,3	11,1	5181	2398	2600	1858	8,3	3,9	4,2	3,1
KDU	6	6,5	5,1	5,1	3897	3996	3645	3092	6,3	6,4	5,9	5,2
ČSSD	19,7	12,7	5,3	2,5	4633	3806	1955	725	7,5	3	3,2	1,2
KSČM	9,6	7,8	4,9	2,1	3252	2564	1470	455	5,2	4,1	2,4	0,8
NK	17,5	18,3	23,4	23,4	38388	41460	44367	47027	61,7	66,7	71,7	79,4
ANO	-	14,6	14,9	27,2	-	1610	1684	1373	-	2,6	2,7	2,3
TOP09	9,8	8,7	4,8	4,1	1580	868	484	314	2,5	1,4	0,8	0,5
STAN	1,5	2,7	4,6	4,8	2039	2192	2601	1705	3,3	3,5	4,2	2,9

POČET ČLENŮ STRAN V ZASTUPITELSTVECH (2018/2022)

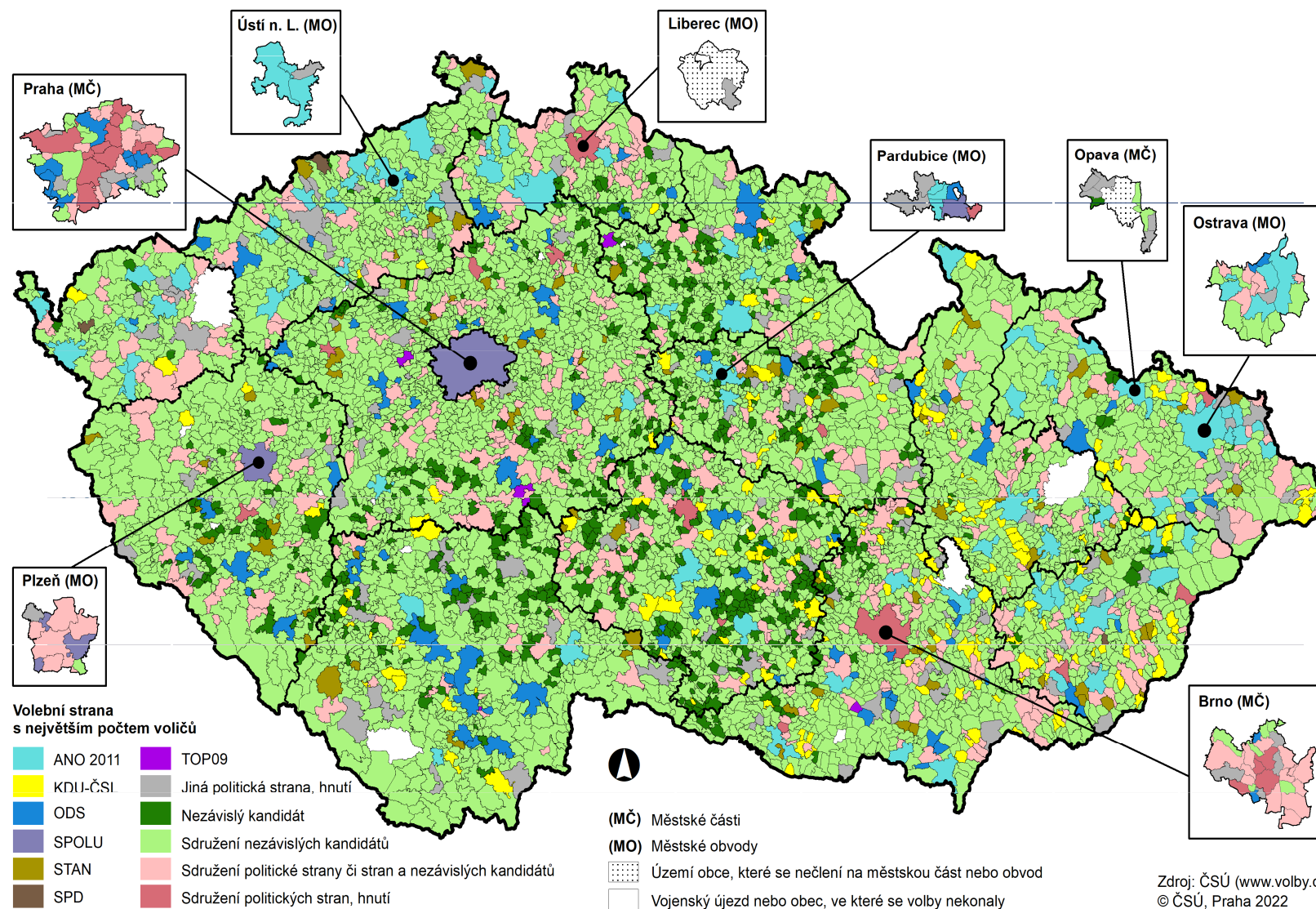
ODS	KDU-ČSL	ANO	ČSSD	KSČM	TOP09	Piráti	STAN	Zelení	SPD
1557	1226	1059	998	810	334	261	230	142	125
1353	1120	1165	523	295	301	249	348	96	332

Volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí podle obcí a městských částí či městských obvodů statutárních měst v září 2022

Vítězné strany ve volbách do zastupitelstev obcí podle obcí a městských částí či městských obvodů statutárních měst v září 2022

Zdroj: ČSÚ (www.volby.cz)
 © ČSÚ, Praha 2022

RADNIČNÍ KOALICE

- Velmi nepřehledný fenomén
- Souvisí se stále větší roztržitostí politického spektra a stále větším zastoupením nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů, resp. lokálních formací na úrovni různě velkých kohort měst a obcí
- V mnoha obcích kandiduje jediný subjekt (navíc tzv. nonsubjekt)
- V některých municipalitách převažuje konsenzuální (kooperativní) model, jinde naopak ostře konfrontační – někde se tvoří tzv. minimální vítězné koalice, jinde naopak co nejširší koalice
- Na úrovni municipalit často neplatí dohody o vyloučení
- Často také převažuje zájmová motivace (např. návaznost na klíčové aktéry z oblasti občanské společnosti a organizovaných zájmů)

RADNIČNÍ KOALICE

- Velmi nepřehledný fenomén
- Souvisí se stále větší roztržitostí politického spektra a stále větším zastoupením nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů, resp. lokálních formací na úrovni různě velkých kohort měst a obcí
- V mnoha obcích kandiduje jediný subjekt (navíc tzv. nonsubjekt)
- V některých municipalitách převažuje konsenzuální (kooperativní) model, jinde naopak ostře konfrontační – někde se tvoří tzv. minimální vítězné koalice, jinde naopak co nejširší koalice
- Na úrovni municipalit často neplatí dohody o vyloučení
- Často také převažuje zájmová motivace (např. návaznost na klíčové aktéry z oblasti občanské společnosti a organizovaných zájmů)